

Bu camid, hayatsız, şuursuz, mütemadiyen çalkanan, kararsız, fırtınalı, dağdağalı

Hem o meraklı yolcu kendi aklına der: Bu camid, hayatsız, şuursuz, mütemadiyen çalkanan, kararsız, fırtınalı, dağdağalı, sebatsız, hedefsiz şu havanın perdesiyle ve zahirî suretiyle vücuda gelen yüz binler hakîmane ve rahîmane ve sanatkârane işler ve ihsanlar ve imdatlar bilbedahe ispat eder ki: Bu çalışkan rüzgârın ve bu cevval hizmetkârın kendi başına hiçbir hareketi yok, belki gayet Kadîr ve Âlîm ve gayet Hakîm ve Kerîm bir âminin emriyle hareket eder.

Güya her bir zerresi, her bir işi bilir ve o âminin her bir emrini anlar ve dinler bir nefer gibi hava içinde cereyan eden her bir emr-i Rabbanîyi dinler, itaat eder ki bütün hayvanatın teneffüsüne ve yaşamasına ve nebatatın telkîhine ve büyümesine ve hayatına lüzumlu maddelerin yetiştirilmesine ve bulutların sevk ve idaresine ve ateşsiz sefinelerin seyr ü seyahatine ve bilhassa seslerin ve bilhassa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îsaline ve bu hizmetler gibi umumî ve küllî hizmetlerden başka, azot ve müvellidü'l-humuza (oksijen) gibi iki basit maddeden ibaret olan havanın zerreleri birbirinin misli iken, zemin yüzünde yüz binler tarzda bulunan Rabbanî sanatlarda kemal-i intizam ile bir dest-i hikmet tarafından çalıştırılıyor, görüyorum.

Demek **وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ** âyetinin tasrihiyle, rüzgârın tasrifiyle hadsiz Rabbanî hizmetlerde istimal ve bulutların teshiriyle hadsiz Rahmanî işlerde istihdam ve havayı o surette icad eden ancak Vâcibü'l-vücut ve Kâdir-i külli şey ve Âlim-i külli şey bir Rabb-i Zülcelali ve'l-ikram'dır der, hükmeder.

Sonra yağmura bakar, görür ki: Yağmurun taneleri sayısınca menfaatler ve katreleri adedince rahmanî cilveler ve reşhaları miktarınca hikmetler içinde bulunuyor. Hem o şirin ve latîf ve mübarek katreler o kadar muntazam ve güzel halk ediliyor ki hususan yaz mevsiminde gelen dolu o kadar mizan ve intizam ile gönderiliyor ve iniyor ki fırtınalar ile çalkanan ve büyük şeyleri çarpıştıran şiddetli rüzgârlar, onların muvazene ve intizamlarını bozmuyor; katreleri birbirine çarpıp birleştirip zararlı kütleler yapmıyor. Ve bunlar gibi çok hakîmane işlerde ve bilhassa zîhayatta çalıştırılan basit ve camid ve şuursuz müvellidü'l-mâ ve müvellidü'l-humuza (hidrojen-oksijen) gibi iki basit maddeden terekküp eden bu su, yüz binlerle hikmetli ve şuurlu ve muhtelif hizmetlerde ve sanatlarda istihdam ediliyor. Demek, bu tecessüm etmiş ayn-ı rahmet olan yağmur ancak bir Rahman-ı Rahîm'in hazine-i gaybiye-i

rahmetinde yapılıyor ve nüzulüyle **وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا**

وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ âyetini maddeten tefsir ediyor.

Sonra ra'dı dinler ve berke (şimşeğe) bakar, görür ki: Bu iki hâdis-e-i acibe-i cevviye tam tamına **يَكَادُ سَنَا بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ** ve **وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ** âyetlerini maddeten tefsir etmekle beraber, yağmurun gelmesini haber verip muhtaçlara müjde ediyorlar.

Evet hiçten, birden hârika bir gürültü ile cevvi konuşurmak ve fevkalâde bir nur ve nâr ile zulmetli cevvi ışıkla doldurmak ve dağvari pamuk-misal ve dolu ve kar ve su tulumbası hükmünde olan bulutları ateşlendirmek gibi hikmetli ve garabetli vaziyetlerle baş aşağı gafil insanın başına tokmak gibi vuruyor: "Başını kaldır, kendini tanıttırmak isteyen faal ve kudretli bir zatın hârika işlerine bak! Sen başıboş olmadığın gibi bu hâdiseler de başıboş olamazlar. Her birisi çok hikmetli vazifeler peşinde koşturuluyorlar. Bir Müdebbir-i Hakîm tarafından istihdam olunuyorlar." diye ihtar ediyorlar.

İşte bu meraklı yolcu, bu cevvdde bulutu teshirden, rüzgârı tasriften, yağmuru tenzilden ve hâdisat-ı cevviyeyi tedbirden terekküp eden bir hakikatin yüksek ve aşikâr şهادetini işitir "Âmentü billah" der.